

## ነጻብራቕ/አስተንትኖ (Reflection)

ሕሰብ አስተውዕል ተማራመር ተባራበር

አብዚ እዋንዚ አብ ዝበዝሐ ኩርንዓት ዓለም፡ በዚ አብ ልብያ ኣጋጢሙ ዘሎ ናይ ዑቕባ ንምርካብን ናብ ዉሑስ ቦታ ክበጽሑ ብልብያ ዝሓልፉ፣ ብወገን ስርዓት ልብያ ግፉ ብምክያድን፣ ህድና ዘለዎ ኣጋብብ ብምጥቃም፣ ንገለን ክቕተሉን/ክቕዘፉን ብብዝሒ ክኣ አብ ወዲሰብ ክኸእሎ ዘይኸእል ማሓዩር ዝዳጉኖም ዘሎ፡ ድምጺ ንምኳንን ፡ ዝረኽብዎ ዘለዉ ኢሰብአዊ ሃላዎት ንምቕላዕን ጥርዓን ንምብጻሕን ዝተላዕለ በቢ ዓይነቱ ኣድማታት ይካየዱ ምቕናዩ ንኹሉ በዓል ሕልና ኤርትራዊ ጉሁድ እዩ።

ብወገና ዝተኸፈልናዮ አብ ከተማ ጂነቭ ሃገር ሱዊዝ፣ አብ ቅድሚ ናይ ሑቡራት ሃገራት መንበር/መቐምጦ(seat) ዘሎ ኣዳባባይ ብምትእኽኻብ፣ ብዙሕ-ዝበሉ ኤርትራውያን፡ ዝበዝሐ መንእሰያት ተባዕታይን ኣንስታይን ጾታ፡ ዘለውዎ ወዕወዑን ብዓውታ፡ ህልቀትን፣ ማእሰርትን፣ዓመጽን ግህሰት ሰብአዊ መሰል የብቅዕ። ምቕታልን ምሕያርን አብ ሊብያ ጠጠው ይበል። ሕቡራት ሃገራት እቲ ክማልኦ ዘለዎ መሰል ደቂ ምሕላው የተግብር፡ መንግስቲ ሊብያ መሰል ደቂ ሰባት ከማልእ ይጽዋዕ። እዚን ካልኣትን ጭርሖታት/ጺዊዒታት ብ-እንግሊዘኛን ቋንቋ ፈረንሳን ከምኡ ብትግርኛን ዓረብኛን ብ-ዓውታ ድምጻም ኣስሚዖም።

ነዚ ናይ ጅነቭራ ኣድማ ብዝያዳ ዘተርንዖ ወይ ዱሙቕ ዝገበር፡ እታ ዘይትሕለል ተቐላሲትን ጓል ህዝቢ ዝኾነት ድምጻዊት፣ ናይ ባህሊ በዓልቲ ሞያ ደሃብ ፋቲንቲጋ ፡ ተሳቲፋን ተዋሲኣን ጥራይ ዘይኮነስ፣ ነቲ ብ-ኣሓትና ካብ ሊብያ ብተለፎን ዝማሓላለፍ ዝነበረ፣ ብድምጺ ዝስማዕ ዝነበረ ኣውየታን ቃንዛን፣ ድምጻን ብምኳን ንኹሉ ህዝቢ አብ ብኸያት ዘጥሓለ ልቕሳ በቲ ሓደ ወገን፣ ኣጅኸን እዚ'ውን ክሓልፍዮ ዝብል በቲ ኻልእ ወገን ዝብል፡ በቲ መሳጢ ድምጻ ብምስማዕ ቀስቃሲ/ሰሚዒት-ኣላዓሳሊ ሕልናኻ ዝትንክፍ መደረ ኣስሚዒ፡፡

እታ ንኹሉ ሰብ ዝሳሓበትን ኣድንቕት ዝረከበረት ደርፋ፡ ጸላኢኻ ጸላእ፡ ምስ ደረፈት ናይ ምሳኺ ኣሎና ዘስምዕ ደገፍ ብቐልን ጣቂዒትን በዮም ተሳተፍቲ ኣድማ ተሰሚዑን ተራእዩን። ቀጺላ ብቢለንን ካልኣት ቋንቋታት ሃገረ ኤርትራ ኣስሚዒ፣ ኣድንቕትን ናእዳን ምኽራ አብ ግብሪ ንምትርጓም ዘስምዕ ጨብጨባ ኣንጎድጉዱ ።

ብድሕሪ ደሃብ ፋቲንቲጋ ካብቶም ተረኪቦም ዝነበሩ ዓበይቲ ዓዲ፣ ገዲም ተቐላሳይ ወልደእየሱስ ዓማር አብ መድረኽ ብምውጻእ ፣ ንሕና ስጋብ እዛ እዋን እዚኣ ልምሉም ፍትሓዊ ቃልሲ ብምክያድና እቲ ዘድሊ ዓወት ክንጓነጻፍ ኣይበቐዕናን፡ ስለዚ መንእሰያት ነድሪ ዝዓሰሎ፣ ግብሪ ዝመንጸፉ፣ ምክብባርን ምርድዳእን ዝባይትኡ፡ ሓበራዊ ቃልሲ ብምክያድ፣ ነዚ እንኮ ጸላኢ ህዝቢ ኤርትራ፣ ስርዓተ ኢሳያስ ውሑዳት ሰዓብቱ፣ ካብ ሱሩ ሚሕኹም፣ ፍትሒ ዝነገሳ፡ ብስርዓተ-ሕጊ እትማሓደር ደሞክራሲያዊት ሃገር ክትሃንጹ፡ እዋኑ ሕጂ ጸባሕ ዘይብሃሎ ግዜ ምኳኑ ሓበረታ ዘየድልዮ ስለ ዝኾነ፣ለበዋይ የቕርብን የማሕጽንን ። ብወገና እትሓትዎ ምኽርን ተሞክርን ክንህብ ቕሩባት ኢና፤ ክብል ብስም ኩሎም ሰብ ተሞክሮ ሓርበኛታት ድምጹ ኣስሚዑ፡ ብጨብጨባ ተቐባልነት ሰልፈኛታት ድማ ኣስሚረሙሉ።

እቲ ዝስማዕ ዝነበረ መደረታት፣ እዚ ናይ ሎሚ ኣድማ ቀጻልነቱ ከራጋግጽን እቲ ቀንዲ ጸገም ጠንቂን እዚ ኩሉ ግፍዒ፣መሰል ኤርትራውያን ምግሃስ፣ ክድዓት፣ ልእላውነት ሃገር አብ ሓደጋ ምእታው፣ ሓድነት ህዝቢ ምፍንጣሕ፣ እዚ ማፍያ ደስቡጣ ስርዓተ ኢሳያስን ዉሑዳት ሰዓብቱ ስለ ዝኾነ መንእሰይ ተላዓል ተበገሰ ንዋና ጸላኢ ኤርትራ ሚሒኻ፣ ናጽነትካ ሓርነትካ ከተራጋግጽ። ሃገርካ ሃገረ ፍትሒ ግዝኣተ-ሕጊ፣ ዲሞክራሲያዊት ኤርትራ እትኾነሉን፡ ስልጣን ህዝቢ ዝጭብጠሉ ንምብጻሕ፡ ግብራዊ ቃልሲ ንምትግባር ኣብ ባይታ ንምውራድ ተላዓል።

ዝብሉ መደረ መንእሰያትን ዓባይትን ይስማዕ ነይሩ።

ልክዕ ከምዚ ኣብ ጅነቭራ (ስዊዘርላንድ) ኣብ ዝበዘሐ ሃገራት ኤውሮጳ፣ ኣመሪካ፣ካናዳ ፣ ኣውስትራልያ ተራእዩ። እዚ ነድሪ መንእሰያት ናብ ናይ ለውጢ ናዕቢ፣ ሰውራዊ ቃልሲ ንምልዋጥ፣ እንታይ ክግበር ኣለዎ ዝብል ሓተታ ግን ገይና መልሲ ዘይረኽቡት ኮይኑ ይርአዩና ።

ነዚ ወዲ ሰብ ክረኽቦ ዘይካኣል ግፍዒ ህዝብና ኣብ ልብያ፣ ኢትዮጵያ ፣ ሱዳን፣ ግብጺ ...ወዘተ ከብቅዕ፡ ነቲ ኣብ ኩፋት ማእሰርቲ ዘለዉ ህዝብና፣ ኣብ መሓደር ስርዓት ኢሳያስን ኣገልገልቱን ነጻ ከነውጽእ፣ ህዝባዊ ቃልሲ ከካየድን፣ ንኹሉ ዘሳትፍ ዲሞክራሲያዊ ጽላል ክህሉን፣ ንፍትሒ ዝቃለስ ዘበለ ዚጋ ኤርትራዊ ሩዳእ ክኸውን ይግባእ። ንምድሓን ህዝብን ሃገርን ግዴና ከነማልእ ኣለዎና።

ስለዚ ሕጂ'ውን ክምብል በለ እምበር ኣይተኸዕወን ከም ዝብሃል፣ ኩሉ ገዲፍና ብሓባር ንምቅላስ ንበገስ። ነዚ ከገብሩ ከብግሉ ዝኸእሉን ዝደልዩን ውፍያትን ሰብ ተሞክሮን ሓርበኛታት የድልዩ ኣለዉ።

ኢማኑወል ካንት (Immanuel Kant) ክገልጽ ከሎ፡ “ እቲ ሓቕኛ ፖለቲካ ” « ኣቕዲምካ ሓደ ስጉምቲ ምግባርካ እቲ ብቐዳምነት ዝተገዳዘቡ ማሕበራዊ/ሕልናዊ መርመራ ክሓልፍ ይግባእ » በዚ ኣጋባብ ንኸንግዝ ሓደ ሕብረተሰብ ፣ እቶም ንዕኡ ክውክሉን ክመርሑን ተወዲቦም ዝዋስኡ እተን ክልተ ቀንዲ መሰረታት ወይ ርእሰ ነገር፣ ድህሰሳ ሓቕን፣ ፍትሕን፣ ሰላምን ናጽነትን፣ ንምብጻሕ ዝግበራ ጻዕርታት ደቂ ሰባት እየን።

እዚ ዓይነት ሓሳባት መብዛሕትአም ፍላስፋታት ዝሰማማዑን በቢ ወገኖም ስነ ሓሳባት ዘቕርቡሉ ምዃኑ ጉንዘቡን ዘይዝንጋዕን ኩነት እዩ።

ዳርጋ ኩሎም ሊቃውንቲ፡ ሓቕነት፣ ሓርነት/ናጽነት፣ ፍትሒ፣ ስምረት (Solidarity) ሓድነት፣ ምንጪ ናይ ፍጹም ባህግን ስነ-ምግባር፣ እናተጠቐሙ ብዘይ ዋላወል ሓይሎም ዝቃለሱ ወግዓዊ ኣጋባባዊ ስራሕ ኢሎም ይምህሩ። ንሕና'ውን ነዚ ዓቢን መሰረት ሓድነት ዝኾነ ስነ-ሓሳብ ናትና ብምግባር፡ ቅድም ንባዕልና ካብ ኩሉ ኣንቅዶ/ንያት ናጻ ክንከወን፣ ኣብ ጉዑዞ ቃልስና ዝተካናወነ ገበን ይኹን ኣበሳ፣ጉድለታት፣ ኣብ ገምጋም ክንገብረሉ እንኸእል እዋን፣ ምስ በጻሕና ከነማልኦ ምእንቲ፣ ሕጂ ነዚ መመጠኒ ዘይብሉ ሽግርናን ጸገም ህዝብና ንምፍታሕ ንዋሳእ። ኩሉ ጠቓሚ ተበግሶታት፣ ብውሑዳት ወፊያት ወይ ወለንተኛታት ስለ ዝጅመር እቶም ተዛሪቦም ከስምዑን፣ ጉዳይ ሃገሮምን ህዝቦምን ቀዳምነት ዝሰርዑ ዜጋታትና፡ ነዚ ናይ ሓበራዊ መሰርሕ ናብ ኩሉ ክሳተፈሉ ዝኸእል ሃገራዊ ጽላል ንምብጻሕ ዝግበር ጻዕሪ፡ ክንትሓባብሮምን እቲ ዘድሊ ማሳላጢ ናውቲ ዕዮን ሞያን ምኽርታትን ክንገብረሎም ክንቅርብሎምን ምስ እንኸእል፡ ድልየት ህዝብናን ጽማኣት ፍትሒ ዉን ክረዊ ይኸእል። እዚ ኩላትና እንትምነዮ እንደልዩን ክንበጽሖ እንደሊን ብምኻኑ መጠን፣ እዚ ዓይነት ተበግሶ ፕሮጀክት/ትልሚ ወይ ዕቅድ ክሰልጥ ምዃኑ ኣይንጣራጠርን።

እዚ ናይ ሎሚ ቅነ ኑዱር ተበግሶ ኣድማታት ቂሂሙ ከይተርፍ ምእንቲ “ ዓለምለኸዊ ምንቅስቃስ ይኣክል” ሓደ ፉሉይ ሓይሊ ዕማም ብምውዛዕ፡ ቀጻሊን ዘይቋረጽን ኣድማታት፣ሰሚናራት፣ ዓውደ-መጽናዕቲ፣ (sit in) ናይ ምኹዳም ተቋውሞ፣ ዋዕላ (conference) ...ወዘተ ኣብ ሙሉእ ዓለም ዝዳለዉሉን ዝትግበረሉን ምስንዳው ከማልኡ ብምምሕጻን፡ ነዚ ተባራቢሩ ዘሎ ሃገራዊ ስሚዒት ዝጥንከረሉ፣ መደቡ ዝሕዘሉ ካብ ምልዓል ናብ ህዝባዊ ናዕቢ ብምስግጋር ቀጻልን ስጋብ ምውዳቕ ማፍያዊ ስርዓተ ኢሳያስን ጉጅሉኡን ዝኸይድ ክኸውን ብጥብቂ ነማሕጽን።

ድሃይ ህዝብና ንምዃን፣ ድሕነት ሃገርና ምሕላው ብዘይ ድቃስ ክንቃለስ ይግባእ፡ጥራይ ዘይኮነስ ብዘይ ምድካም ዕጥቂ ፍትሒን ዋልታ ሃገር ክንከወን ምእንቲ፡ ሓባን ኒሕ ኣቦታትና ክንክተል ኣለዎና።

“እቲ ዝበለጸ ዓርክኻ ወይ እቲ ዝባኣሰ ጸላኢኻ፣ ኣብ ውሽጢ ነብስኻ ክትረኽቦ ትኸእል ኢኻ”(ጠቕሲ ናይ ሚካኤል፣ ከምኡ ዝመስል ጠቕሲ ሾፕንሃውር(Schopenhauer) ክልተ ተፈጥራዊ ሓቕታት ኣብ ውሽጢ ሰውነትና ክንረክብ ንኸእል፡ እቲ ሓደ መሰረት ኣንነትና፣ በቲ ንሱ ዝወሰዶ ዓብላሊ ስጉምቲ፡ ኣብ ድልየት ናይ ምግባርን ኣእምሮን ግንዛብን ሓኒቕካ ብምሓዝ፣ ክለምሱን ክመኹን ይገብር፡ ዝበሎ ዝሰማማዕ ይመስል።

ስለዚህ ኢና ክኣ ብቐዳምነት ሰውነትና ክንምርምርን ምስ ገዛእ ርእሰና ክንዕረቕን ዘሎና። እንድሕሪ ምስ ሰውነትና ተዓሪቕና “ ካብ ጥምየት ሕብስቲ ንላዕሊ፣ ጥምየት ምውህሃድን ነንሕድሕድካ ምርድዳእን ክህልወና ዝካኣል፣ እናበልና ምሕጽንቶና ሓቢርካ ምስራሕ ክኸወን ከሎ፣ ኣስተንትኖና ነዚ ሎሚ ቅነ ክግበር ዝቐነዩ ኣድማታት ቀጻልነቱ ክራጋገጽ ኣለዎ እንብል ዘሎና።

ሕጂ'ውን ሕሰብ ኣስተውዕል ተማራመር ተባራበር

ሓቢሮም ዝቃለሱ ጸላእቲ የባሩሩ

ሓቢርካ ምስራሕ መሰረት ዓወት

ኣዳለውቲ ፍትዊ ክፍለ ምስ ብዙ ቡቱኞሊ